

- Паляпшэньне адносінаў паміж Беларусьсю й ЭЗ.
- Запаволеньне росту ў асноўных галінах прамысловасьці.
- Увядзеньне экспартнай мыты на калійныя ўгнаеньні.
- Зьніжэньне паставак нафтапрадуктаў у краіны па-за СНД.
- Павелічэньне прафіцыту бюджэту.

**№10 (73)
Кастрычнік 2008 г.**

Палітыка: паляпшэньне стасункаў Беларусі й ЭЗ пасьля выбараў у беларускі парлямэнт

У верасьні адбыліся выбары ў ніжнюю палату беларускага парлямэнта. Правядзеньне выбараў у адпаведнасьці зь міжнароднымі стандартамі разглядаецца ў разьвязаньні з ЗША ў якасьці важнай умовы для паляпшэньня адносінаў зь Беларусьсю. У адпаведнасьці з папярэднімі высновамі місіі назіральнікаў АБСЭ дадзеныя выбары не адпавядалі стандартам дэмакратычных выбараў. Разам з тым, у выбарчым працэсе быў адзначаны шэраг станоўчых тэндэнцыяў у параўнаньні зь беларускімі выбарамі папярэдніх гадоў. Нягледзячы на прызнаньне неадпаведнасьці выбараў стандартам АБСЭ, афіцыйныя прадстаўнікі ЭЗ і ЗША абвесьцілі аб неабходнасьці далейшага разьвіцьця дыялёга зь Беларусьсю. Беларускі бок, насуперак заявам афіцыйных асобаў напярэдадні выбараў, адрэагаваў на высновы місіі АБСЭ даволі мякка й выразіў гатоўнасьць да далейшай супрацы з інстытутамі ЭЗ. Такія пазыцыі бакоў абумоўленыя ростам геапалітычнага значэньня Беларусі для Эўразьвязу й важнай роляй ЭЗ для беларускай эканомікі. Такім чынам, на дадзеным этапе ЭЗ і афіцыйныя ўлады Беларусі ў пэўнай ступені задаволены разьвіцьцём двухбаковага дыялёгу. Ускосна гэта было пацьверджанае запрашэньнем міністра замежных справаў Беларусі С. Мартынава на сустрэчу міністраў замежных справаў ЭЗ і прыпыненьнем на 6 месяцаў візавых санкцыяў ЭЗ у дачыненьні да большасьці беларускіх чыноўнікаў.

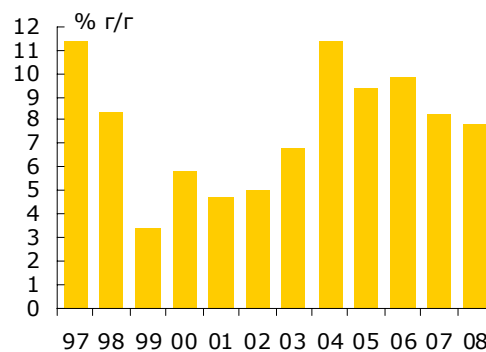
Рэальны сэктар: запаволеньне росту ў асноўных галінах прамысловасьці

У студзені-жніўні працягнулася павелічэньне тэмпу росту ВУП, які дасягнуў 10.6% г/г (10.3% г/г у студзені-ліпені). Аднак тэмп росту прамысловай вытворчасці не зьмяніўся й склаў 13.1% г/г. Разам з тым шэраг ускосных фактараў сьведчыць аб пагаршэньні сытуацыі ў прамысловасьці. Паводле нашых ацэнак, у дзевяці асноўных галінах прамысловасьці ў студзені-жніўні прамысловая вытворчасць вырасла на 10.8% г/г (11.3% г/г у студзені-ліпені), то бок істотна ніжэй за афіцыйны паказьнік індэкса прамысловай вытворчасці ўвогуле. Такім чынам, калі выключыць "іншыя галіны", рост у якіх мае тэндэнцыю да паскарэньня пры запаволеньні росту ў асноўных галінах прамысловасьці, то высветліцца, што ў жніўні рост прамысловай вытворчасці запаволіўся. Гэта сьведчыць аб далейшым пагаршэньні сытуацыі ў асноўных галінах прамысловасьці, якое пачалося з другога кварталу.

На фоне імклівага росту быў прыняты ўказ, які ўсталяваў прагнозныя парамэтры на 2009 г. і паводле якога ВУП мусіць вырасьці на 10–12%. Гэты прагноз быў зроблены ва ўмовах высокіх цэнаў на нафту, а таксама хуткага эканамічнага росту ў Расеі й сьвеце ў цэлым. Падзеньне цэнаў на нафту, а таксама верагодная рэцэсія ў сусьветнай эканоміцы могуць зрабіць пляны ўраду нерэалістычнымі.

Насельніцтва: 9.69 млн чалавек
Прамысловасьць / ВУП: 26.7%
Сельская гаспадарка / ВУП: 7.4%
Інвестыцыі / ВУП: 26.3%
Экспарт: Расія 37%, ЭЗ 44%
Імпарт: Расія 60%, ЭЗ 22%

Дынаміка рэальнага ВУП

Крыніца: НСКБ. Прагноз на 2008 г. – Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Дасьледчы цэнтр ІПМ

Нямецкая эканамічная група
ў Беларусі

220088 г. Мінск, вул. Захарова, 50Б
Тэл./факс +375 (17) 210 0105
Электронная пошта bmer@research.by
Вэб-сайт <http://research.by/>

Пераклад на беларускую мову
ажыццяўляецца пры падтрымцы часопіса
"Новая Эўропа", <http://n-europe.eu/>

© Дасьледчы цэнтр ІПМ, 2008

Структурныя тэндэнцыі: увядзеньне экспартнай мыты на калійныя ўгнаеньні

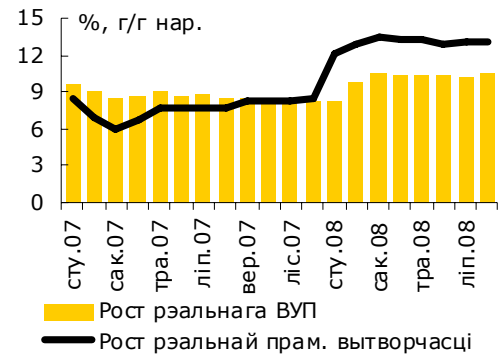
Дзяржрэгуляваньне. Напрыканцы верасня быў падпісаны ўказ, у адпаведнасьці зь якім з 1 верасня ўводзіцца вывазная мыта ў памеры EUR 200 за 1 т на экспарт калійных угнаеньняў за межы мытнай тэрыторыі ЭўрАзЭС. Гэты крок абумоўлены ростам сусьветных цэнаў на калійныя ўгнаеньні амаль у тры разы й адпаведным ростам рэнтабельнасьці іх вытворцаў. У адпаведнасьці з афіцыйнымі дадзенымі, рэнтабельнасьць Беларуськалія за студзень-ліпень 2008 г. склала 234.7%. Вынікам дадзенага ўказу будзе перанакіраваньне ў дзяржаўны бюджэт значнай часткі гэтых звышпрыбыткаў. За кошт дадзенай мыты, паводле нашых ацэнак, у 2008 г. дадатковыя даходы бюджэту могуць скласьці каля USD 400 млн, а ў выпадку яе захаваньня ў 2009 г. – каля USD 1.1 млрд. Варта зазначыць, што прафіцыт дзяржаўнага бюджэту грае ўсё большую ролю ня толькі з пункту гледжаньня бюджэтай палітыкі, але й ў межах усёй эканомікі ўвогуле. Па-першае, бюджэтныя сродкі зрабіліся адной з галоўных крыніцаў стымуляваньня інвэстыцыйнага попыту ў эканоміцы. Па-другое, павышаецца значнасьць сродкаў бюджэту ў якасьці крыніцы рэсурсавай базы банкаў, што таксама спрыяе стымуляваньню ўнутранага попыту. У выніку зьніжэньня сусьветных цэнаў на нафту магчымасьці дзяржаўнага стымуляваньня эканомікі ў 2009 г. могуць істотна зьнізіцца. Аднак праз акумуляваньне ў дзяржаўным бюджэце звышпрыбыткаў ад экспарту калійных угнаеньняў дзяржава здолее ў 2009 г. захаваць названыя мэханізмы простага ўздзеяньня на нацыянальную эканоміку.

Вонкавы гандаль: зьніжэньне паставак нафтапрадуктаў на рынкі краінаў па-за СНД

У студзені-ліпені дэфіцыт гандлю таварамі склаў USD 3.1 млрд, павялічыўшыся на 46.3 г/г (за першае паўгодзьдзе 2008 г. ён узрос на 20.5% г/г). Рэзкае павелічэньне тэмпаў росту дэфіцыту гандлю абумоўленае ў першую чаргу кан'юктурнымі фактарамі ў гандлі энэрганосьбітамі. У летні пэрыяд былі спыненыя на плянавы рамонт беларускія нафтапрацоўчыя заводы. Апроч таго, павялічыліся пастаўкі дызельнага паліва на ўнутраны рынак. Гэта абумовіла зьніжэньне фізычнага аб'ёму паставак нафтапрадуктаў на рынкі краінаў па-за СНД – на 7.8% м/м у ліпені (рост на 3.5% г/г за студзень-ліпень). Разам з тым, імпарт сырой нафты з Расеі ажыццяўляўся раўнамерна на падставе дамовы, якая прадугледжвае павелічэньне аб'ёмаў паставак у 2008 г. Таму за студзень-ліпень аб'ём паставак нафты павялічыўся на 12.1% г/г. У выніку ў ліпені сальда гандлю нафтай і нафтапрадуктамі стала адмоўным, склаўшы USD 137 млн (дадатнае сальда USD 267 млн за 1 паўгодзьдзе 2008 г.). Вышэйшая чым у мінулым годзе цана на газ таксама абумоўлівала рост адмоўнага сальда ў ліпені. У выніку за кошт энэргетычных тавараў прырост дэфіцыту гандлю склаў USD 439 млн, альбо 53.8% ад усяго прыросту дэфіцыту за ліпень.

Станоўчая цэнавая дынаміка назіралася ў гандлі калійнымі ўгнаеньнямі, якія забясьпечылі ў студзені-ліпені 25.8% прыросту экспарту ў краіны па-за СНД. Паводле прагнозаў экспэртаў, высокія цэны на гэтым рынку захаваюцца прынамсі да 2015 г. Такім чынам, экспарт калійных угнаеньняў будзе троху стрымліваць рост дэфіцыту гандлю. Адылі, фінансвае становішча Беларуськалію, напрыклад, у параўнаньні з расейскімі вытворцамі калійных угнаеньняў, пагоршыцца ў сувязі з увядзеньнем экспартнай мыты (EUR 200 за 1 т), бо ў Расеі дадзеная мыта складае толькі 5% ад кошту экспарту.

ВУП і прамысловая вытворчасць

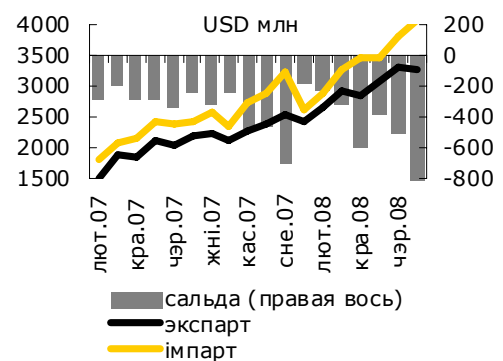
Крыніца: НСКБ.

Унёсак галінаў у прырост прамысловай вытворчасці ў студзені-жніўні 2008 г.

	Прырост, Унёсак у % прырост	
Прамысловасць	13.1	13.1
электраэнэргетыка	10.4	0.7
паліўная	10.6	2.0
чорная мэталюргія	6.5	0.3
хімічная і нафтахімічная	9.3	1.0
машынабудаваньне і мэталаапрацоўка	13.9	3.1
дрэваапрацоўка	12.9	0.4
будаўнічых матэрыялаў	13.3	0.5
лёгкая	-0.1	-0.0
харчовая	10.2	1.3
іншыя	28.9	3.7

Заўвага. Унёсак у прырост у адсоткавых пунктах. Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Дынаміка вонкавага гандлю таварамі

Крыніца: НСКБ.

Унёсак таварных групаў у прырост экспарту і імпарту*

	Экспарт	Імпарт
Прамежкавыя тавары	80.2	84.5
у т.л.энэргетычныя	47.2	51.5
іншыя прамежкавыя	32.8	33.0
Інвэстыцыйныя тавары	10.6	6.1
Спажывецкія тавары	8.5	8.1
Іншыя тавары	0.7	2.3
Усяго	100.0	100.0

Заўвага. * - студзень-жнівень 2008 г. да студзеня-жніўня 2007 г., адсоткавых пунктаў. Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Дзяржаўныя фінансы: павелічэнне прафіцыту бюджэту

Даходы кансалідаванага бюджэту за студзень-ліпень склалі 54.6% ад ВУП, што на 3.5 адсоткавага пункта вышэй за мінулагодні ўзровень. Выдаткі бюджэту склалі 48.4% ад ВУП, перавысіўшы ўзровень мінулага году на 0.7 адсоткавага пункта. У выніку прафіцыт бюджэту павялічыўся да 6.2% ад ВУП (у параўнаньні з 3.4% у студзені-ліпені 2007 г.).

У верасьні ўказам прэзідэнта на 19% былі павялічаныя стаўкі эквалітэнага падатку (пачынаючы з 1 ліпеня 2008 г., то бок указ мае зваротную сілу). Акрамя таго, была павялічана стаўка падатку на імпарт тавараў, запакаваных у тару, з 0.3 да 10% ад цаны тавара. Такое павелічэнне ставак сьведчыць аб жаданьні абмежаваць з дапамогай гэтага падатку спажывецкі імпарт.

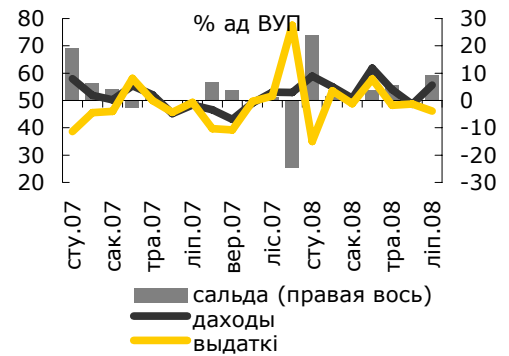
У кастрычніку ў першым чытаньні быў прыняты праект бюджэту на 2009 г. Бюджэт складзены зыходзячы з цаны на газ у памеры USD 140 за 1000 м³. Больш высокая цана можа прымусіць новы склад парламэнту пераглядаць параметры бюджэту. Прыняты праект прадугледжвае ўвядзеньне плоскай шкалы падаходнага падатку са стаўкай 12%, скасаваньне падатку на нерухомасьць з актыўнай часткі асноўных фондаў, уніфікацыю стаўкі мясцовага падатку з продажаў на ўзроўні 5%, а таксама зьмяншэньне стаўкі збору ў падтрымку сяльгасвытворцаў з 2 да 1% ад выручкі. Прыняцьце гэтых захадаў у канчатковай рэдакцыі зможа троху зьменшыць падаткавы цяжар на эканоміку.

Манэтарная палітыка: захаваньне крэдытнага буму

У жніўні валютныя дэпазыты ўраду ў НББ павялічыліся на USD 364 млн у сувязі зь пералічэньнем у бюджэт сродкаў за продаж кампаніі "Бест". Разам з тым, назіраўся адток замежнай валюты ў выніку выплаты НББ асноўнай пазыкі й адсоткаў па пазычаньнях, а таксама продажаў валюты на ўнутраным рынку, што зьніжала аб'ём грашовай прапановы. Аднак у цэлым велічыня чыстых замежных актываў ВГКР засталася практычна нязьменнай. Прапанова грошай павялічылася за кошт росту патрабаваньняў да банкаў (на 10.4%), зьніжэньня рэшты сродкаў ураду на рублёвых рахунках у НББ і павелічэньня іншых чыстых актываў. У жніўні грашовае база вырасла на 0.2% м/м, а ў гадавым вымярэньні тэмп яе росту склаў 54.9% г/г (51.2% г/г у ліпені).

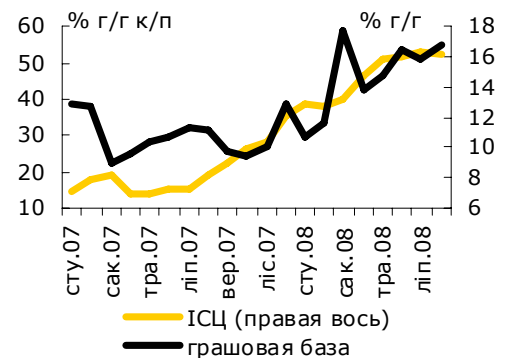
Нягледзячы на невысокія тэмпы росту грашовай прапановы ў жніўні, за кошт высокіх тэмпаў росту ў папярэднія пэрыяды й фармаваньня высокага ўзроўню ліквіднасьці, можна было працягнуць крэдытную экспансію ў эканоміцы. Акрамя таго, працягвала расьці доля дзяржаўных сродкаў у рэсурсавай базе банкаў – яна дасягнула 15.6% (11.1% на пачатак году). У выніку тэмп прыросту патрабаваньняў да эканоміцы дасягнуў 57.9% г/г (57.0% г/г у ліпені). Ва ўмовах высокага попыту на крэдыты й частковага абмежаваньня грашовай прапановы з боку НББ стаўкі на міжбанкаўскім і крэдытна-дэпазытным рынку атрымалі імпульс да павелічэньня. Гэта абумовіла паскарэньне росту тэрміновых рублёвых дэпазытаў насельніцтва. Разам з тым, істотна павялічыўся попыт насельніцтва на наяўныя грошы ў абарачэньні нароўні з заповольнем росту (скарачэньнем у жніўні) дэпазытаў насельніцтва ў замежнай валюце. Такія паводзіны насельніцтва верагодна можна патлумачыць асьцярожнасьцю ў пэрыяд пачатку фінансаванага крызісу ў разьвітых краінах. У выніку рублёвая грашовае маса вырасла на 5.8% м/м, а шырокая грашовае маса – на 2.7% м/м. У гадавым вымярэньні тэмп іх росту склаў 53.7 і 50% г/г адпаведна (46.4 і 46.2% г/г у ліпені).

Кансалідаваны бюджэт

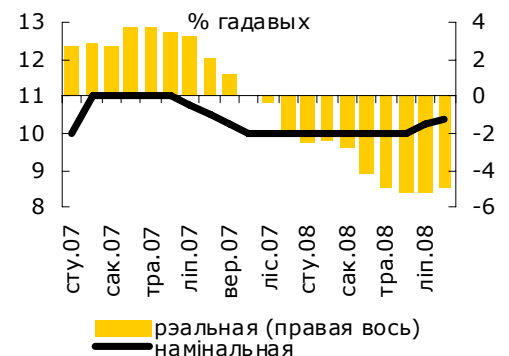
Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Грашовае база і ІСЦ

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

Стаўка рэфінансаваньня

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

Спажывецкія кошты ў жніўні выраслі на 0.2% м/м, пераважна за кошт нехарчовых тавараў. У гадавым вымярэнні інфляцыя дасягнула 16.2% г/г (16.3% г/г у ліпені). Курс беларускага рублю ў верасні ў адносінах да даляра ЗША не змяніўся й на 30 верасня склаў 2111 USD/BYR.

Банкаўскі сэктар: працягваецца прыцягненне інвэстыцыяў у банкаўскі сэктар

У верасні НББ зарэгістраваў і выдаў ліцэнзію на ажыццяўленне банкаўскай дзейнасці новаму банку – “ТК Банк”. Гэты банк заснаваны беларускім холдынгам “Лада ОМС” і іранскім банкам “Тэджэрат”. Сфармаваны статутны капітал не перавышае сумы EUR 10 млн, неабходнай для атрымання права на працу зь фізічнымі асобамі. Таму, верагодна, банк пачне сваю працу зь юрыдычнымі асобамі, афіяванымі зь яго заснавальнікамі. Таксама дакументы на рэгістрацыю банка ў Беларусі падаў былы глава Нацыянальнага банку Украіны С. Цігіпка. Пасьля рэгістрацыі, верагодна, дадзены банк сканцэнтруе сваю дзейнасць на прапанове раздробавых паслугаў. Апроч таго, старшыня праўлення НББ П. Пракаповіч на сустрэчы з прадстаўнікамі ЭБРР прапанаваў павялічыць капітал апошняга ў беларускай банкаўскай сыстэме. Такім чынам, у верасні працягнулася тэндэнцыя прыцягнення замежнага капіталу ў беларускую банкаўскую сыстэму. Гэта дазваляе павысіць капіталізацыю беларускіх банкаў, а таксама спрыяе развіццю канкурэнцыі ў сэктары. Аднак допуск замежнага капітала толькі ў малыя й сярэднія банкі не спрыяе поўнамаштабнай інтэграцыі ў сусьветную банкаўскую сыстэму. Акрамя таго, інвэстыцыі толькі ў малыя й сярэднія банкі могуць быць недастатковымі для вырашэння праблемы нізкай капіталізацыі беларускіх банкаў на фоне сусьветнага фінансавага крызісу.

Эканамічныя тэндэнцыі		3 кв. 06	4 кв. 06	1 кв. 07	2 кв. 07	3 кв. 07	4 кв. 07	1 кв. 08	2 кв. 08	чэр. 08	ліп. 08	жні. 08
Рост рэальнага ВУП	% г/г	8.6	10.8	8.4	8.9	8.4	7.3	10.9	10.1	--	--	
Рост рэальнага ВУП	% г/г нар.	9.6	9.9	8.4	8.6	8.4	8.2	10.9	10.4	10.4	10.3	10.6
Рэальная прамысловая вытворчасць	% г/г нар.	12.2	11.3	5.9	7.7	8.2	8.5	14.7	13.0	13.0	13.1	13.1
Рэальная сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г нар.	2.2	6.1	4.4	5.2	5.6	4.1	6.8	5.4	5.4	4.4	7.4
ІСЦ	% г/г к/п	6.4	6.6	8.1	7.2	9.0	12.1	13.2	16.0	16.0	16.3	16.2
ІЦВПП	% г/г к/п	8.0	8.5	11.6	13.6	16.8	17.1	13.5	16.2	16.2	17.8	18.0
Экспарт тавараў (USD)*	% г/г	29.3	13.6	6.3	23.3	18.5	44.4	69.2	56.0	64.3	50.7	--
Імпарт тавараў (USD)*	% г/г	30.0	23.5	20.8	23.7	23.8	42.4	56.5	55.3	61.4	68.1	--
Салда гандлю таварамі (дадзеныя НББ)	USD млн. нар.	-1215	-2398	-836	-1563	-2304	-3858	-647	-2049	-2049	-2820	--
Бягучы рахунак	USD млн нар.	-558	-1512	-641	-1152	-1652	-2944	-433	-1411	-1411	--	--
Бягучы рахунак	% ВУП нар.	-2.1	-4.1	-7.0	-5.8	-5.1	-6.6	-3.6	-5.5	5.5	--	--
Міжнародныя рэзервы	USD млн к/п	1155	1383	1565	2344	2155	4182	4746	4618	4618	4624	4580
Грашовая база	% г/г к/п	38	20	22	29	25	38	59	54	54	51	55
Стаўка па крэдытах у беларускіх рублях**	% гадавых, к/п	12	12	14	11	12	12	11	10	11	11	12
Абменны курс (афіцыйны) BYR/USD	с/п	2142	2141	2141	2145	2147	2152	2148	2136	2129	2119	2111
Абменны курс (афіцыйны) BYR/EUR	с/п	2729	2761	2805	2890	2948	3115	3215	3339	3309	3344	3173

* тэмпы росту даляравых паказнікаў (крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ).

** намінальная стаўка па новых крэдытах юрыдычным асобам (крыніца: НББ).

Крыніцы: НСКБ і НББ.

Асноўныя эканамічныя паказнікі		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Намінальны ВУП	BYR трлн	17.173	26.613	36.565	49.991	65.067	79.231	96.047
Намінальны ВУП*	USD млрд	12.1	14.5	17.7	23.1	30.2	36.9	44.8
Рост рэальнага ВУП	% г/г	4.7	5.0	7.0	11.4	9.4	9.9	8.2
Прамысловая вытворчасць	% г/г	5.9	4.5	7.1	15.9	10.5	11.3	8.5
Сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г	1.8	0.7	6.6	12.6	1.7	6.1	4.1
ІСЦ	% г/г с/п	61.1	42.6	28.4	18.1	10.3	7.0	8.4
ІСЦ	% г/г к/п	46.1	34.8	25.4	14.4	8.0	6.6	12.1
ІЦВПП	% г/г с/п	72.1	41.4	37.5	24.1	12.1	8.3	16.2
ІЦВПП	% г/г к/п	40.9	42.7	28.1	18.8	10.0	8.5	17.1
Экспарт (т/п, USD)	% г/г	10.9	9.8	24.4	35.7	15.8	21.8	24.3
Імпарт (т/п, USD)	% г/г	11.1	9.0	25.1	40.3	3.0	33.0	27.9
Бягучы рахунак	USD млн	-394	-311	-424	-1206	510	-1512	-2944
Бягучы рахунак	% ВУП	-3.2	-2.1	-2.4	-5.2	1.7	-4.1	-6.6
ПЗІ (чыстыя)	USD млн	96	453	170	163	303	351	1768.9
Міжнародныя рэзервы	USD млн	347	457	474	770	1297	1383	4182
Сальда дзяржбюджэту	% ВУП	-1.6	-0.2	-1.6	0.0	-0.6	2.2	0.6
Унутраны дзяржаўны доўг	% ВУП к/п	6.1	5.4	5.5	5.7	5.8	6.5	6.4
Вонкавы доўг (суцэльны)	% ВУП к/п	24.8	27.0	23.7	21.4	17.9	18.6	28.4
Грашовая база	% г/г к/п	225	32	50	42	74	20	38
Абменны курс (НББ)	BYR/USD с/п	1394	1784	2075	2160	2154	2145	2146
Абменны курс (НББ)	BYR/USD к/п	1580	1920	2156	2170	2152	2140	2150
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR с/п	1239	1690	2353	2684	2681	2692	2937
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR к/п	1392	1989	2695	2956	2550	2817	3167

* ВУП у даляравым эквіваленце за 2000 г. разьлічаны па рынкавым (неафіцыйным) валютным курсе (крыніца: Дасьледчы цэнтр ІПМ).

Крыніцы: НСКБ, Міністэрства фінансаў, НББ, Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Умоўныя азначэнні:

г/г	зьмены год да году	нар.	нарастаючым вынікам
ІСЦ	індэкс спажывецкіх цэнаў	НББ	Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь
ІЦВПП	індэкс цэнаў вытворцаў прамысловай прадукцыі	ПЗІ	простыя замежныя інвестыцыі
к/п	на канец перыяду	с/п	сярэдняя за перыяд
м/м	зьмены за месяц	трлн	трыльён
млн	мільён	ФСАН	Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва
млрд	мільярд	ЭЗ	Эўрапейскі Зьвяз